

HOSTIVICE-PALOUKY (OKR. PRAHA-ZÁPAD): LICHOBĚŽNÍKOVÝ DLOUHÝ DŮM POZDNÍ VYPÍCHANÉ KULTURY

Ivana Pleinerová

Záchranný výzkum Středočeského muzea v r. 2001 probíhal v logistickém areálu Tulipan Park na lokalitě Hostivice-Palouky západně u Prahy, a to na mírném svahu, skloněném k jihu nad Litovickým potokem. Mimo jiné tam odkryl dlouhý lichoběžníkový půdorys s mírně vyklenutými stěnami (objekt 708, obr. 1) z období pozdní vypíchané keramiky.

Objekt byl dlouhou osou orientován SSZ-JJV. Na délku měřil 40 m, jižní čelo mělo šířku 7,20 m, zatímco na zúžené severní straně 5 m. V nejširším místě střední partie měl tento loďovitý půdorys šířku 8 m. Základový žlábek vymezoval téměř celý půdorys s výjimkou jižního zakončení stavby, kde se v úseku 2,20 m již nevyskytoval. Na severním konci stavby byl žlábek naopak zdvojen a v odstupu 1,20 m se tam nalézal ještě třetí paralelní žlábek. To svědčí o snaze co nejlépe ochránit exponovanou stranu stavby. Dalším prvkem, na něž je třeba upozornit, je odsazení a zúžení severní části dlouhé 9,20 m, které rovněž souvisí s celkovou koncepcí, směřující k zabezpečení severní partie stavby. Tato část měla kromě vymezení žlábkem, v němž byly zapuštěny kůly, ještě i hustě řazené kůly, které z vnější strany žlábek lemovaly. Můžeme tak v těchto místech počítat se zdvojenými řadami kůlů. V jižní části půdorys vyznačovaly na obou stranách trojice kůlů (obr. 2).

Trojice kůlů byly zjištěny i v příčném postavení ve vnitřní ploše půdorysu, a to bezpečně tři, pozůstatkem čtvrté by v severní části mohl být kůl u východní boční stěny. Situace v jižní partii byla nezářetelná. Mohla se tam však nacházet pátá trojice, což by odpovídalo délce stavby. Výplň žlábků a kůlů byla tmavá, téměř černá, jejich hloubky jsou znázorněny na obr. 3.

Ve východním žlábkem v severní části byl nalezen nezdobený neolitický zlomek keramiky. Stavba je ovšem jednoznačně datována tvarem půdorysu a náleží pozdnímu stupni vypíchané keramiky.

Neolitické domy z období kultury s vypíchanou keramikou dosahují poměrně značné délky. V Čechách se jeví v pozdní fázi této kultury jako určitý standard délka kolem 20 m, což dokládají např. domy z Března (Pleinerová 1984). Rozměrově se nadstandardně dlouhému hostivickému domu 708 blíží půdorys z Postoloprta (Soudský 1969), kratší o 8 m. Rozdílná je však v Postoloprtech existence pecí a vnitřní členění, které v Hostivici nebylo patrné. Nelze však vyloučit, že tam určité členění mohlo existovat, ale vzhledem k nepříznivým podmínkám ve svažujícím se terénu nebylo zachováno. Na jižním konci hostivické stavby není patrné uzavření.

Obr. 1. Hostivice-Palouky. Odkrytý půdorys objektu 708

Obr. 2. Hostivice-Palouky. Půdorys objektu 708

Obr. 3. Hostivice-Palouky. Hloubky žlábků a kúlů objektu 708

To představuje u dlouhých staveb i z jiných pravěkých období poměrně častý jev a lze uvažovat o jakési otevřené předsíni v těchto místech.

Pokud jde o publikované půdorysy domů z období vypíchané keramiky z Čech, je hostivická stavba nadstandardních rozměrů dosud jedinou od doby nálezů mimořádně dlouhého domu z Postoloprty.

Domy, výrazně přesahující uvedený rozměrový standard, mohly mít specifický účel. Uvažuje se o domech shromažďovacích. Odpovídaly by tomu případy, kdy se na sídlišti vyskytl takový dům pouze jeden. Nemáme však v tomto směru dostatečné poznatky, a tak pouze hostivické naleziště takovou situaci dokládá. Tam byl mimo několik domů, většinou s charakteristickým vymezením žlábkem v severním konci, odpovídajících rozměrově uvedenému standardu, mimořádně dlouhý dům jeden, a to pojednávaný objekt 708. Nalézal se na západním okraji sídliště. Toto okrajové umístění, pokud bychom je mohli považovat za určitý model, skrývá možnost, že podobný dům nemusel být na řadě jiných nalezišť vůbec objeven.

Jednoznačně nelze výklad účelu dlouhé stavby jen na základě rozměrů jako shromažďovacího prostoru přijmout. Např. dlouhý dům z Postoloprty se čtyřmi pecemi ukazuje na obydlí několika rodin. Za zamýšlení také stojí, že se nadstandardně dlouhý dům nevyskytl na všech soudobých sídlištích, alespoň pokud je v našich možnostech tento fakt fundovaně potvrdit. Např. v Březně, kde bylo s největší pravděpodobností sídliště z pozdní fáze vypíchané kultury odkryto celé (Pleinerová 1984), můžeme konstatovat, že nestál dům mimořádných rozměrů.

LITERATURA

- Pleinerová, I. 1984: Häuser des Spätlengyelhorizontes in Březno bei Louny, Památky archeologické 75, 7–49.
Soudský, B. 1969: Étude de la maison néolithique, Slovenská archeológia 17, 5–96

HOSTIVICE-PALOUKY (BEZ. PRAG-WEST): DAS TRAPEZFÖRMIGE LANGE HAUS DER SPÄTEN STICHBANDKERAMIKKULTUR

Das trapezförmige Haus mit einer Länge von 40 m aus der Zeit der späten Stichbandkeramikultur in Hostivice stellt einen außerordentlichen Befund – den einzigen seit der Entdeckung von dem Haus des gleichen Alters in Postoloprty (Soudský 1969) dar. Es wurde durch eine Grundrinne abgegrenzt. Diese Rinne fehlte nur bei der Frontseite im Süden, welche offen blieb. Das übliche Streben nach der Sicherung der exponierten Seite ist bei dem Haus in Hostivice ausdrückvoll. Davon zeugen Elemente, wie verdoppelte Rinne bei der nördlichen Frontseite sowie Absetzung und Verengung der ganzen Nordpartie. Die innere Gliederung des Objektes wurde nicht festgestellt. Seine Errichtung am Westrand der Siedlung verdient auch die Aufmerksamkeit.

IVANA PLEINEROVÁ

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, PRAHA, V. V. I., LETENSKÁ 4, 118 01 PRAHA 1